

Beleid op artistieke en cognitieve begaafdheid in het DKO

In dit document vind je:

1. achtergrondinformatie over artistiek en cognitief begaafde leerlingen;
2. informatie over het maken van beleid rond artistieke en cognitieve begaafdheid in het DKO (als deel van het bredere 'beleid op leerlingenbegeleiding in het DKO');
3. concrete acties binnen de 4 begeleidingsdomeinen (leerloopbaanbegeleiding, leren en studeren/vormen, sociaal-emotionele ontplooiing en fysiek welzijn) die academies kunnen aanbieden aan artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen.

O.a. onderstaande kwaliteitsverwachtingen uit het rOK kunnen aan dit thema gelinkt worden:

- ▲ R2 – De school streeft naar welbevinden en betrokkenheid bij alle lerenden (...)
- ▲ R3 – De school streeft bij elke lerende naar zoveel mogelijk leerwinst.
- ▲ R4 – De school stimuleert de studievoortgang van elke lerende.
- ▲ D3 – Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen.
- ▲ B1 – Het schoolteam geeft de begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van de begeleiding op.
- ▲ B2 – Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren als preventieve gezondheidszorg.
- ▲ B3 – Het schoolteam biedt elke lerende en passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen

Inhoudsopgave

1.	Achtergrondinformatie	3
1.1.	Toenemende aandacht voor artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen	3
1.2.	Is talent aangeboren of niet?	3
1.3.	Kenmerken die prestaties van artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen bepalen	3
1.4.	Een brede kijk op de leerling	6
2.	Beleid op artistieke en cognitieve begaafdheid	7
2.1.	Beleid op artistieke en cognitieve begaafdheid als deel van het ‘beleid op leerlingenbegeleiding’	7
2.2.	Signaleren van artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen	8
3.	Mogelijke acties voor artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen	10
3.1.	Domein leerloopbaan	10
3.2.	Domein leren en studeren/leren en vormen	11
3.3.	Domein sociaal-emotionele ontplooiing	12
3.4.	Domein fysiek welzijn	12
4.	Bronnen	13

1. Achtergrondinformatie

1.1. Toenemende aandacht voor artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen

De laatste jaren is er een toenemende aandacht voor leerlingen die zeer gemakkelijk leren in het onderwijs en dus ook in het deeltijds kunstonderwijs (Beleidsnota, 2019-2024)¹. Daarbij gaat de aandacht uit naar artistiek en/of cognitief (hoog)begaafde leerlingen in de academie. Ook voor hen moet het onderwijs voldoende uitdagend zijn.

Bij leerlingenbegeleiding en zorg wordt vaak meteen gedacht aan ondersteuning voor leerlingen die het moeilijker hebben en zwakker presteren, maar ook artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen hebben specifieke onderwijsbehoeften. Het is belangrijk om ook hun noden te (h)erkennen en hier met een aangepast aanbod op in te spelen.

Inzetten op de noden van artistiek en/of cognitief (hoog)begaafde leerlingen doet de leerkracht op de eerste plaats door middel van zijn brede basiszorg die hij voorziet voor alle leerlingen. Indien de zorgbrede aanpak voor zijn (hoog)begaafde leerlingen niet volstaat, kan hij een stap verder gaan in het zorgcontinuüm en binnen de verhoogde zorg de nodige ondersteuningsmaatregelen voorzien.

1.2. Is talent aangeboren of niet?

Begaafdheid wordt niet gezien als een statisch gegeven, maar als iets **ontwikkelingsgericht**. Het gaat om een *proces* van *talentontwikkeling*.

Initiële artistieke en cognitieve vaardigheden/capaciteiten zijn **deels aangeboren/erfelijk, maar** daarnaast zijn ook **oefening, training, onderwijs en investering van tijd en energie** door de leerling noodzakelijk om deze vaardigheden en capaciteiten om te zetten in 'talent'. Leerlingen zullen m.a.w. maar uitgroeien tot excellente kunstenaars als zij daartoe ook de nodige inspanningen leveren en er hard voor willen werken.

Sommige leerlingen komen tot een niveau **van expertise of zelfs eminentie**. *Expertise* is het consistent hoog niveau van presteren in een specifiek aspect van de kunstdiscipline. *Eminentie* betekent dat de leerling komt tot baanbrekende realisaties die een bepaald domein wezenlijk veranderen (bv. een belangrijk kunstwerk of muziekstuk waar mensen eeuwen later nog mee bezig zijn). Dit is echter zeer uitzonderlijk (Winner, 2002; Verschueren e.a., 2021, p. 16;).

1.3. Kenmerken die prestaties van artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen bepalen

Uitmuntende capaciteiten of aanleg voor een bepaald domein, een bepaalde optie... ontwikkelen zich niet vanzelf, maar moeten ondersteund worden. Daarbij kunnen kenmerken van de leerling zelf een invloed hebben (zie 3.1), maar ook kenmerken van de omgeving (zie 3.2). Hieronder geven we een overzicht van kenmerken die de prestaties van artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen beïnvloeden (o.b.v. Verschueren e.a., 2021; Alexander, 1981; IEKU, 2018; Wilson, 2009, Winner e.a., 2002).

¹ Op vraag van de minister werd een vierjarig onderzoeksproject omtrent de begeleiding van cognitief begaafde leerlingen opgezet onder leiding van verschillende universiteiten en hogescholen. Dit project resulteerde in een publicatie 'ontwikkelen van cognitief talent'. Deze publicatie vormde het uitgangspunt voor deze brochure en werd door de PBD van OVSG doorvertaald en verder ontwikkeld voor de context van het DKO.

Kenmerken van de omgeving

a) Artistieke en cognitieve leerlingkenmerken

Artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen zijn die leerlingen die qua vaardigheden behoren tot de top 10% in vergelijking met leeftijdsgenoten. We spreken van hoogbegaafde leerlingen als ze tot de top 2,5% beste presteerders behoren.

Cognitief sterk functionerende leerlingen hebben een IQ van 120 of meer. Het zijn leerlingen die grote denksprongen kunnen maken, makkelijk abstract kunnen denken, veel weten, vlot verbanden zien, snel zijn op vlak van begrip, minimale instructie nodig hebben... Hoogbegaafde leerlingen hebben een IQ-score van 130 of meer.

Artistiek sterk functionerende leerlingen zijn moeilijker te herkennen. Het meten van artistieke vaardigheden is immers veel complexer. Hieronder geven we een overzicht van een aantal mogelijke kenmerken van artistiek begaafde leerlingen:

- ▲ Blinken uit op vlak van creativiteit. Het zijn leerlingen met een sterke fantasie, die weinig nood hebben aan voorbeelden om te kopiëren en vooral vertrouwen op hun eigen ideeën.
- ▲ Blinken uit op vlak van technische vaardigheden.
- ▲ Blinken uit op vlak van hun voorstellingsvermogen (bv. visueel denken).
- ▲ Hebben een sterk esthetisch bewustzijn die vanuit dat bewustzijn artistieke informatie snel begrijpen/verbinden en zo tot een kritisch oordeel kunnen komen.
- ▲ Hebben een hoog ontwikkelde sensitiviteit op vlak van specifieke paramaters/componenten/elementen (bv. beweging, ruimte, ritme, kleur...). Deze leerlingen werken bv. maar met één soort materiaal (bv. acrylverf) of focussen op één zeer specifiek thema, genre... (bv. enkel bewegende mensen tekenen).
- ▲ Tonen veel authenticiteit en persoonlijkheid in hun werken/producten/uitvoeringen.
- ▲ Hebben een hoge mate van intrinsieke motivatie en een sterk doorzettingsvermogen. Aanmoediging door de leerkracht of ouders is zelden nodig.
- ▲ Hebben een uitgesproken interesse in het werk van anderen: van medeleerlingen, van professionele kunstenaars (bv. via bezoeken aan musea, voorstellingen..., via boeken...)

Cognitief en artistiek sterk functioneren gaat bij veel leerlingen samen. Leerlingen die artistiek begaafd zijn, scoren doorgaans ook goed op algemene IQ-testen. Momenteel is onderzoek nog vaag over de vraag of cognitieve of artistieke intelligentie het vertrekpunt vormt: men stelt vast dat artistiek begaafde leerlingen in het dko beter cognitief presteren in het regulier onderwijs, maar omgekeerd ook dat cognitief sterk presterende leerlingen zich doorgaans vaker inschrijven voor het dko en dan betere artistieke resultaten behalen.

Tot slot is er soms verwarring tussen 'begaafde leerlingen' enerzijds en 'leerlingen die last hebben van sociaal-emotionele moeilijkheden zoals faalangst of zelfkritisch perfectionisme' anderzijds. Deze laatste zijn niet per definitie kenmerken van leerlingen die begaafd zijn. Ook gemiddeld begaafde leerlingen kunnen met faalangst of zelfkritisch perfectionisme te kampen hebben.

b) Niet-artistieke/cognitieve leerlingkenmerken

Naast artistieke en cognitieve leerlingkenmerken zijn er ook andere kenmerken die artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen helpen om hun sterke vaardigheden om te zetten in sterke leerprestaties.

- ▲ **Persoonlijkheid:** leerhonger en nauwgezetheid zijn cruciaal. Leerhonger is de mate waarin de leerling actief op zoek gaat naar uitdaging en ervan houdt om complexe opdrachten,

oefeningen, partituren... uit te voeren. Nauwgezetheid is de mate waarin de leerling in het algemeen goed georganiseerd, nauwkeurig en dus niet chaotisch is (Verschuere e.a., p. 22).

- ▲ **Motivatie:** leerlingen met een hoge autonome motivatie komen tot betere prestaties. Zij zetten zich in voor oefeningen en opdrachten binnen en buiten de lessen omdat zij die interessant of persoonlijk waardevol vinden.
- ▲ **Competentiebeleving:** het is belangrijk dat begaafde leerlingen zich als competent ervaren binnen de academie. Daarnaast is het belangrijk dat ze geloven dat ze hun prestaties kunnen verbeteren door hun inzet.
- ▲ **Regulatie van leer- of studeergedrag:** het eigen leren goed kunnen reguleren heeft positieve effecten op de prestaties. Het gaat om het vooraf goed nadenken over de eigen aanpak, het monitoren en controleren van het leerproces, het uitproberen van andere aanpakken als de huidige aanpak niet werkt... Belangrijk is het kunnen doorzetten en volhouden.
- ▲ **Fysieke en mentale gezondheid:** fysieke of mentale problemen kunnen het risico op onderpresteren vergroten.

Elk van deze 5 kenmerken zijn veranderlijke eigenschappen van de leerling. Kenmerken zoals 'nauwgezetheid' zijn iets standvastiger overheen de tijd, maar ook op dit vlak is verandering mogelijk.

Kenmerken van de omgeving

Ook omgevingsfactoren zijn bepalend voor de mate waarin artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen hun potentieel ten volle kunnen realiseren.

- ▲ **Onderwijsleeromgeving in de academie:** ondersteunde acties zijn bv.
 - compacten en verrijken (verdiepen en verbreden) van de leerstof, groeperen, versnellen (zie 7.2);
 - inzetten op zelfregulerend en onderzoekend leren, zowel in theoretische vakken als in praktijkvakken;
 - kwaliteitsvolle instructie bieden die voldoende uitdagend is;
 - structuur bieden (duidelijke verwachtingen en motiverende feedback);
 - positieve relaties met begripvolle leraren die sensitief zijn voor de noden van artistiek-cognitief begaafde leerlingen (vanuit een ruimdenkende houding van leraren t.a.v. artistiek-cognitief begaafde leerlingen en de juiste expertise om kwaliteitsvolle ondersteuning te bieden);
 - een leeromgeving creëren waarin ruimte is om samen met anderen kunst te beleven, waar leerlingen kansen krijgen om te werken met verschillende leraren, beroepskunstenaars... en waar gezocht wordt naar de best mogelijk match tussen de cognitief en/of artistiek begaafde leerling enerzijds en leerkracht/medeleerlingen anderzijds;
 - een omgeving creëren waarin de focus ligt op de artistieke groei en het proces dat een leerling doorloopt, eerder dan op het eindproduct;
 - creëren van diverse mogelijkheden om te exploreren en te experimenteren en kansen hierbinnen te evalueren;
 - creëren van een leeromgeving waarin duidelijke instructie is over het 'hoe', maar het 'wat' door de leerling bepaald kan worden.
- ▲ **Klasgroep:** wanneer de begaafde leerling in de academie omringd wordt door medeleerlingen die het ook belangrijk vinden om goed te doen, heeft dit een positief effect.

- ▲ **Cognitief stimulerende thuisomgeving:** positieve effecten op prestaties zijn er wanneer leerlingen van thuis uit aangemoedigd worden om een breed gamma aan leerervaringen op te doen, wanneer ze de middelen hebben om verrijkende activiteiten te doen (bv. een museumbezoek, theatervoorstelling...), wanneer ze van thuis uit aangemoedigd worden om met kunst(onderwijs) bezig te zijn... De stimulansen van (groot)ouders, voogden... zijn voor leerlingen binnen de podiumkunsten nog meer doorslaggevend dan voor leerlingen binnen de beeldende en audiovisuele kunsten.
- ▲ **Ingrijpende levensgebeurtenissen:** bv. ziekte of verlies van familieleden, ongelukken... hebben een negatieve invloed op de prestaties.

1.4. Een brede kijk op de leerling

Wanneer de leerkracht de ontwikkeling van een leerling in kaart brengt, is het belangrijk dat hij breed kijkt. Daarbij focust hij niet enkel op de prestaties, producten, uitvoeringen... van de leerlingen in de academie (bv. tijdens toonmomenten), maar ook op andere zaken die minstens even belangrijk zijn: bv. betrokkenheid, welbevinden en de zelfontplooiing van de leerling. Talentontwikkeling is immers gericht op de **gehele ontplooiing van het leerling**.

2. Beleid op artistieke en cognitieve begaafdheid

2.1. Beleid op artistieke en cognitieve begaafdheid als deel van het 'beleid op leerlingenbegeleiding'

Academies dienen werk te maken van een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding (rOK, 2017; OVSG, 2021)². Leerlingenbegeleiding omvat **4 begeleidingsdomeinen** waarbinnen ze leerlingen en dus ook artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen dienen te ondersteunen: leerloopbaan, leren en studeren/vormen, sociaal-emotionele ontplooiing en fysiek welzijn (rOK, 2017).

Binnen het DKO-zorgcontinuüm voorzien de academies vanuit hun eigen visie op leerlingenbegeleiding acties voor elk van de 4 begeleidingsdomeinen, geordend volgens 3 niveaus³:

- ▲ een brede basiszorg voor alle leerlingen;
- ▲ een verhoogde zorg met redelijke aanpassingen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften waarvoor een zorgbrede aanpak niet volstaat;
- ▲ een individueel aangepast curriculum (IAC).

Net zoals leerlingen met bepaalde leer-, ontwikkelings- of gedragsstoornissen, leerlingen met een fysieke beperking of leerlingen die zwak presteren in de academie, hebben artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen **specifieke onderwijsbehoeften** (TALENT, 2021). Ook zij hebben nood aan een gedifferentieerde aanpak en maatregelen binnen de verschillende begeleidingsdomeinen opdat ze maximale leer- en ontwikkelingskansen zouden krijgen. Leerlingenbegeleiding voor artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen staat dan ook niet op zich, maar vormt een specifiek, wezenlijk onderdeel van het totale beleid op leerlingenbegeleiding. De ondersteuning van deze doelgroep leerlingen neemt de leerkracht in kwestie zoveel als mogelijk op binnen de brede basiszorg (fase 0), maar indien nodig worden i.s.m. met de zorgcoördinator of het zorgteam specifieke maatregelen uitgewerkt binnen de **verhoogde zorg** (fase 1).

Vanuit de lespraktijk heeft de leerkracht doorgaans een goed zicht op de noden van artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen. Hij neemt vanuit zijn kennis initiatieven om op deze noden in te spelen. Belangrijk is wel dat acties die voor artistiek en/of cognitief begaafde leerling ondernomen worden, geen ad hoc leraargebonden initiatieven worden, maar dat hierrond afstemming is op

² Voor meer informatie over de verschillende stappen bij het maken van beleid op leerlingenbegeleiding in de academie, zie de tekst 'leidraad voor het maken van beleid op leerlingenbegeleiding in het DKO' (OVSG, 2021).

³ Meer informatie over de niveaus van het zorgcontinuüm vind je eveneens terug in de tekst 'leidraad voor het maken van beleid op leerlingenbegeleiding in het DKO' (OVSG, 2021).

academieniveau, waarbij **vanuit een gedragen visie duidelijkheid en gelijkgerichtheid** is over hoe kunstonderwijs zo goed mogelijk kan afgestemd kan worden op de behoeften van deze doelgroep leerlingen. (Verschuieren e.a., 2021,p. 76)

Om tot deze visie te komen kan de academie een **kernteam of werkgroep ‘artistiek en cognitieve begaafdheid’ aanstellen**. De directie, de ‘zorgcoördinator’ en een aantal leraren kunnen hieraan deelnemen. Het is zinvol om een leraar uit ieder domein dat de academie aanbiedt te betrekken in het kernteam of de werkgroep. In academies die slechts één domein aanbieden, kan het goed zijn om een leraar uit iedere graad te betrekken. Daarnaast kunnen soms ook andere partners aan het overleg deelnemen: de artistiek en/of cognitief begaafde leerling zelf, de ouders/voogd, de PBD... Vanuit het kernteam kan men toewerken naar een gedragenheid door het hele team bv. door na te gaan welke houding het hele leerkrachtenteam heeft t.o.v. artistiek en cognitief begaafde leerlingen, wat hun visie is, tussentijds voorstellen voor te leggen enz.

Tip: **bepaal samen** met het academieteam de **definitie** van wat ‘artistiek en cognitief’-begaafde leerlingen zijn. Indien je de groep niet enkel beperkt tot de hoogbegaafde leerlingen, maar de groep voldoende ruim definieert, zal het academieteam ook sneller de noodzaak van een beleid op artistieke en cognitieve begaafdheid inzien. (Verschuieren et al., 2021, p. 78).

Tot slot dient de academie haar beleid op leerlingenbegeleiding regelmatig te evalueren (rOK, 2017) en dus ook het onderdeel rond ‘beleid op artistieke en cognitieve begaafdheid’.

2.2. Signaleren van artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen

Het signaleren van artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen is een wezenlijk onderdeel van een beleid ‘artistieke en cognitieve begaafdheid’. Op die manier kan je inzicht krijgen in welke leerlingen op de academie tot deze doelgroep behoren en welke behoeften deze leerlingen hebben.

Enkele aandachtspunten bij signalering (Verschuieren e.a., p. 81-82)

- ▲ Het signaleren van de doelgroep moet afgestemd zijn op de definitie van ‘artistieke en cognitieve begaafdheid’ die het academieteam heeft vastgelegd en moet ingebed worden in het zorgcontinuüm.
- ▲ Signalering gebeurt op basis van verschillende informatiebronnen: intakegesprekken, toonmomenten, observaties, leerlinggesprekken, intentiegesprekken, gesprekken met collega-leerkrachten, toetsen, oudercontacten waarin informatie uit de dagschool aan bod kan komen...
- ▲ Signalering moet zo veel mogelijk systematisch en niet ad hoc ingezet worden. Dit kan bv. door talenten van leerlingen expliciet in kaart te brengen tijdens een intakegesprek, tijdens het leerlinggesprek enz.
- ▲ Wees bij het signaleren extra alert voor leerlingen die artistiek en/of cognitief begaafd zijn, maar onderpresteren.

Binnen de **brede basiszorg** kan de academie gebruik maken van verschillende hulpbronnen om artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen te detecteren: bv. lesobservaties, observaties (al dan niet tijdens toonmomenten), leerlinggesprekken, gesprekken met ouders, toetsen, info uit het intakegesprek... De leraar zet zoveel mogelijk in op binnenklasdifferentiatie om tegemoet te komen aan de noden van alle leerlingen in de klasgroep en dus ook aan de noden van de artistiek en/of cognitief begaafde leerling binnen de klasgroep. De focus ligt op het kijken naar de klasgroep en de leerlingen daarbinnen.

Indien deze zorgbrede aanpak niet volstaat, wordt binnen de **verhoogde zorg** verder ingezoomd op de specifieke noden van de artistiek en/of cognitief begaafde leerling waarbij er een nauwkeuriger beeld gevormd wordt van deze leerling en via meerdere hulpbronnen gericht informatie wordt gezocht. De focus is niet langer de klasgroep, maar wel de individuele leerling. De gesprekken zijn diepgaander en intenser en er zijn meer betrokkenen bij aanwezig (vb. zorgcoördinator, ouders...). Er worden antwoorden gezocht op vragen over de competenties en aandachtspunten van de leerling, de ondersteuning die de leerling en de leerkracht(en) nodig hebben, het functioneren van de leerling:

- ▲ Hoe presteert de leerling voor de verschillende vakken, domeinen...?
- ▲ Sinds wanneer merk je dat de leerling minder gemotiveerd is? (aandacht voor onderpresteren)
- ▲ Welke opdrachten, oefeningen, stimulansen... heeft deze leerling nodig zodat hij kan blijven ontwikkelen?
- ▲ Zijn er problemen op vlak van aandacht, planning, inzet...?
- ▲ ...

3. Mogelijke acties voor artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen

Hieronder lijsten we enkele mogelijke acties op die leraren kunnen aanbieden aan artistiek en/of cognitief begaafde leerlingen. Deze acties hebben een positief effect op de motivatie, het leren en de leerprestaties van deze leerlingen (o.a. Verschueren e.a., p. 93-146, The Kennedy Center, 2009).

3.1. Domein leerloopbaan

- ▲ Ouders en hun kind doorheen individuele gesprekken zo breed mogelijk informeren over de artistieke sterktes van het kind. Vanuit het leerplichtonderwijs worden artistieke capaciteiten vaak te weinig opgemerkt. Door een breed zicht te krijgen op deze talenten kunnen leerlingen binnen hun brede onderwijsloopbaan meer adequate keuzes maken (artistieke sterktes zijn nodig voor een beroep als kunstenaar, maar zijn ook relevant binnen bv. een opleiding kleuteronderwijs, een opleiding tot architect...).
- ▲ Individuele begeleiding van de artistieke studiekeuze.
- ▲ Gericht informeren over mogelijke artistieke beroepen.
- ▲ Gericht informeren over mogelijke conservatoria/hogescholen/kunsthumaniora/balletschool...
- ▲ Leerlinggesprekken voeren over eigen sterktes, aandachtspunten en het groeipotentieel in functie van de keuze voor bepaalde conservatoria/hogescholen, in functie van toelatingsexamens...
- ▲ Gerichte cursussen aanbieden ter voorbereiding van een ingangsexamen, van de doorstroom naar een conservatorium (bv. notenleer/MCV voor gevorderden, 'jong talenten'-richting) of hogeschool, doorverwijzen naar mogelijke voorbereidende opleidingen (vb. voorbereidend jaar op het hoger kunstonderwijs).
- ▲ Informeren over mogelijke combinaties van vakken binnen de academie (bv. als een leerling voor verschillende domeinen begaafd is), informeren op welke manier de leerling zijn traject kan verrijken binnen (of zelfs buiten) de academie.
- ▲ Verwijzen naar kunstliteratuur/kunstfilosofie om het referentiekader te verruimen.
- ▲ Informeren over mogelijke audities, castings, wedstrijden...
- ▲ Leerlingen betrekken bij extra muros activiteiten: lezingen, tentoonstellingen, voorstellingen...

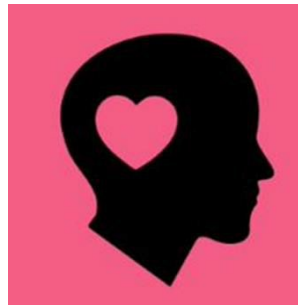
3.2. Domein leren en studeren/leren en vormen

- ▲ Extra inzetten op zelfregulerend leren: de leerling leert het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces zo maximaal mogelijk zelfstandig te plannen, te sturen, te beoordelen en bij te sturen met het oog op het zelfstandig bereiken van de vooropgestelde doelen.
- ▲ Extra inzetten op onderzoekend leren: de leerling krijgt uitdagende opdrachten waarbij hij/zij een onderzoekende houding moet aannemen binnen diverse kerncompetenties/onderwijsdoelen. Hij formuleert een onderzoeksvraag, gaat zelf op zoek naar informatie, bestudeert die informatie/het concept en communiceert hierover.
De leraar neemt een begeleidende rol aan. Hierop kan ingezet worden tijdens theoretische vakken (bv. cultuurgeschiedenis, MCV...), maar ook tijdens praktische vakken waarbij experimenteren en exploreren centraal staat.
Bv. in de lessen beeld: onderzoek de werkwijze van de kunstenaar, analyseer (bijkomende) beeldelementen/technieken ga verder in de materiaalstudie door effecten van materialen te onderzoeken.
- ▲ Compacten van de leerinhouden: overbodige instructie- en oefentijd wordt uit het reguliere aanbod weggehaald. Op die manier moet de leerling niet onnodig herhalen wat tot verveling en mogelijk begaafd onderpresteren kan leiden. De vrijgekomen tijd wordt ingezet om te verrijken.
- ▲ Verrijken van de leerinhouden: er bestaan twee vormen van verrijking.
 - Verdieping: de leerling krijgt onderwerpen en leerinhouden aangereikt die nauw aansluiten bij het reguliere curriculum, maar werkt die diepgaander en uitgebreider uit.
Bv. teksten diepgaander analyseren, meer teksten aanbieden, teksten zelfstandig selecteren, materialen/technieken/concepten ter tafel leggen...
 - Verbreding: de leerling krijgt onderwerpen en leerinhouden aangereikt die deels of volledig buiten het reguliere curriculum vallen.
Bv. een leerling woordkunst-drama is ook muzikaal begaafd en speelt een stuk gitaar in een theaterproductie.
Bv. een leerling krijgt een coördinerende taak: hij helpt om een expositie op te zetten.
- ▲ Aangepaste ontwikkelingsplaatsing: de leerling wordt in een leeromgeving gezet die zo goed mogelijk aansluit bij zijn leerbehoeften.
 - Groeperen: de leerling wordt in een groep gezet samen met leerlingen die op eenzelfde niveau presteren. De groep ligt niet vast voor een heel schooljaar, maar kan wisselend zijn doorheen lessen, projecten...
Bv. leerlingen uit de tweede graad spelen mee met leerlingen uit de derde graad.
Bv. jongeren volgen modeltekenen met de volwassenen.
 - Versnellen: de leerling zit zo ver vooruit dat de leerstof van een hoger jaar meer aansluit bij leerbehoeften.
Bv. de leerling dans realiseert de tweede graad in 2 i.p.v. 4 jaar (het decreet voorziet deze optie).

3.3. Domein sociaal-emotionele ontplooiing

- ▲ Artistiek-begaafde leerlingen samen les laten volgen, hen verenigen zodat ze samen zitten met ontwikkelingsgelijken (bv. via tafelgesprekken waarin ze samen rond onderwerpen in dialoog gaan).
- ▲ Artistiek-begaafde leerlingen aansluitend les laten volgen, hen zo triggeren om van elkaar te leren.
- ▲ Bewerkingen maken van repertoire, opdrachten, creaties, technieken... die de begaafde leerling graag wil kunnen uitvoeren, maar die eigenlijk nog te moeilijk zijn. Begaafde leerlingen niet de boodschap meegeven 'je tijd komt nog wel, je kan dit later leren'.
- ▲ Creëren van een veilig klasklimaat: wanneer een begaafde leerling te maken heeft met zelfkritisch perfectionisme en faalangst durft die vaak geen fouten maken of vragen stellen. Geef aan dat hiervoor altijd ruimte is en dat iedere fout een leerkans is. Zet in een growth-mindset.
- ▲ Een mentorfunctie geven aan artistiek-begaafde leerlingen, laat hen leerlingen ondersteunen/begeleiden bij wie het moeilijker/nog niet zelfstandig gaat.

3.4. Domein fysiek welzijn

- ▲ Het gesprek aangaan over een gezond evenwicht tussen tijd maken voor (school)werk enerzijds en tijd maken om te oefenen
- ▲ i.f.v. de artistieke praktijk anderzijds.
- ▲ Bijkomende opwarmingsoefeningen, cool down-oefeningen, tips rond ergonomie... aanreiken wanneer leerlingen zeer intens oefenen.
- ▲ Informeren over mogelijke blokkades, kwetsuren... en hoe hiermee om te gaan.
- ▲ In gesprek gaan over presteren voor een auditie, een wedstrijd, performance, tentoonstelling...

4. Bronnen

Alexander, R. (1981). *An historical perspective on the gifted and the talented in art*. Studies in Art Education (vol. 22, nr. 2, p. 38-48). Uitgegeven door de National Art Education Association

IEKU (2018). *Maak het slapende talent in je kind wakker*. Te raadplegen via <https://www.ieku.nl/artistiek-begaafde-kinderen/#:~:text=Artistieke%20begaafdheid%20blijkt%20voor%20ouders%20vaak%20moeilijk%20te%20herkennen.&text=Zoals%20een%20reken%2D%20of%20taalkundig,ook%20voor%20artistiek%20begaafde%20kinderen>

OVSG (2021). *Leidraad voor het maken van beleid op leerlingenbegeleiding in het DKO*. Te raadplegen via [OVSG | Beleid op leerlingenbegeleiding in deeltijds kunstonderwijs](#)

Prodia (2020). *Cognitief sterk functioneren*. Te raadplegen via <https://www.prodiagnostiek.be/?s=cognitief+sterk+functioneren>

Sternberg, R. J., & Ambrose, D. (2021). *Conceptions of Giftedness and Talent*. Londen: Palgrave Macmillan

TALENT (2021). *Platform cognitieve begaafdheid*. Te raadplegen via <https://www.projecttalent.be/>

TALENT (2021). *Quickscan Begaafdenwijzer*. Te raadplegen via <https://elearning.projecttalent.be/topic/quickscan-begaafdenwijzer/>

The Kennedy Center (2009). *Supporting artistically gifted students. Appreciate, curate and advocate*. Te raadplegen via <https://www.kennedy-center.org/education/resources-for-educators/classroom-resources/articles-and-how-tos/articles/educators/ell--special-education/supporting-artistically-gifted-students/>

Verschueren, K., Sypré, S., Struyf, E., Lavrijsen, J., & Vansteenkiste, M. (2021). *Ontwikkelen van cognitief talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. Leuven: Acco.

Weyts, B. (2019). *Beleidsnota 2019-2024. Onderwijs*. Te raadplegen via <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/32245>

Wilson, H. E. (2009). *The Picasso in your classroom. How to meet the needs of talented artists in elementary school?* Te raadplegen via <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.4219/gct-2009-846>.

Winner, E., & Gail, M. (2002). *Artistic Giftedness*. Te raadplegen via https://www.nmr.mgh.harvard.edu/mkozhevnlab/wp-content/uploads/pdfs/courses/literature/Imagery,%20Giftedness%20and%20Creativity/winner_Artistic%20Giftedness.pdf